

L'APAGAFOCS

n° 16
ANY III

octubre
2012

REVISTA ESPECIALITZADA EN LA HISTÒRIA I MEMÒRIA DELS COSSOS DE BOMBERS

SUMARI

Editorial....2
 La bomba hidràulica....3
 Bombers de la Diputació de Lleida....4
 Bombers Juvenils....7
 La riuada de 1962 i els Bombers de Terrassa....9
 25 anys formant bombers.....12
 Ha estat notícia....14
 Imatges: Barcelona 1980 i Reus 1978....16

L'APAGAFOCS - Número 16, octubre de 2012

Director: Marc Ferrer i Murillo

Consell Assessor: Carles Savalls i Ortiz, Joan Rovira i Morató, Jesús Mestre i Campi, Pius Dóniga i Fraile.

Col·laboradors en aquest número: Joaquim Pol, Carles Savalls i Ortiz, Jesús Mestre i Campi i Marc Ferrer i Murillo, Jordi Villalmanzo i Ferran, Marc Rifà Martínez

Fotografia de portada: Bombers de Sabadell l'any 1904.

Fotografia de contraportada: Portada del Reglament de la Companyia de Bombers de Caldes de Montbui de l'any 1908.

Per col·laborar i/o rebre **L'APAGAFOCS** només cal enviar un correu electrònic a la nostra adreça email: historiesdebombers@gmail.com

L'APAGAFOCS és una revista que té com a principal finalitat estudiar i divulgar la història dels bombers catalans en qualsevol de les seves èpoques.

L'APAGAFOCS és una revista virtual i electrònica en format .pdf, gratuïta i sense ànim de lucre. No s'edita en format paper. No fem pagar per llegir-la ni comprar-la ni tampoc paguem als nostres col·laboradors/res. La seva periodicitat és trimestral. No rebem cap subvenció.

L'APAGAFOCS sí que es fa responsable dels articles publicats, ja que confiem en els nostres col·laboradors/res, i en el nostre propi saber fer, per publicar una cosa o una altra.

L'APAGAFOCS és una publicació que una vegada descarregada des de l'ordinador es pot fer amb ella el que es vulgui. Et convidem a reenviar-la i a difondre-la. Es permet reproduir i distribuir en qualsevol suport els articles publicats a la revista, sempre citant el seu origen i autor/a. No es permet la transformació de les obres sense l'autorització prèvia del seu autor/a.

Molts dels continguts de la revista es poden consultar per internet:

<http://historiesdebombers.blogspot.com/>

<http://twitter.com/Apagafocs>

<http://www.facebook.com/apagafocs.historiesdebombers>

EDITORIAL

El passat 5 d'octubre, el nostre bloc "Històries de Bombers" va ser premiat per l'associació STIC.CAT, la Societat de Tecnologia i Coneixement, una entitat amb la vocació de generar interactivitat i innovació en el context de la cultura i la llengua catalanes amb la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació com a eix vertebrador.

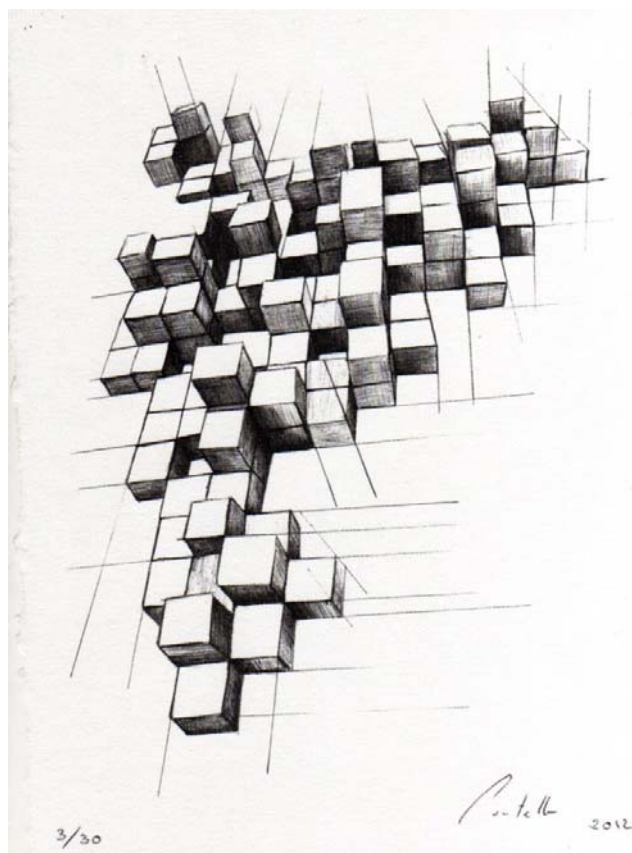
Cada any, organitzen els Premis Blocs Catalunya i enguany va tenir lloc, la 5ª edició a Reus. Més de tres-centes persones van assistir a l'acte, celebrat a l'Auditori Antoni Gaudí del Tecnoparc de la capital del Baix Camp. Els Premis Blocs Catalunya van guardonat 31 blocs, distribuïts en 15 categories temàtiques (dins les quals es distingia entre blocs personals, corporatius i professionals).

El nostre bloc va ser premiat en la categoria de Història, tradicions i patrimoni i vam recollir el premi, l'impulsor del blog i director de l'Apagafocs, Marc Ferrer, historiador i bomber voluntari de Matadepera i Pep Farré, historiador i bomber de Reus, i habitual col·laborador. Aquest premi ens omple d'orgull i ens encoratja a continuar amb la nostra tasca de divulgar la història dels bombers.

I sobretot el que més feliç ens fa és que el reconeixement ens ha vingut per part de gent que no és del nostre món, i que per tant, també aprecien els bombers.

A data de finals d'octubre de 2012, el nostre bloc "Històries de Bombers", ha tingut des del mes de juny de 2008, prop de 43.000 visites.

Volem compartir el premi amb vosaltres, els nostres lectors, i especialment els nostres col·laboradors! Gràcies a tothom!

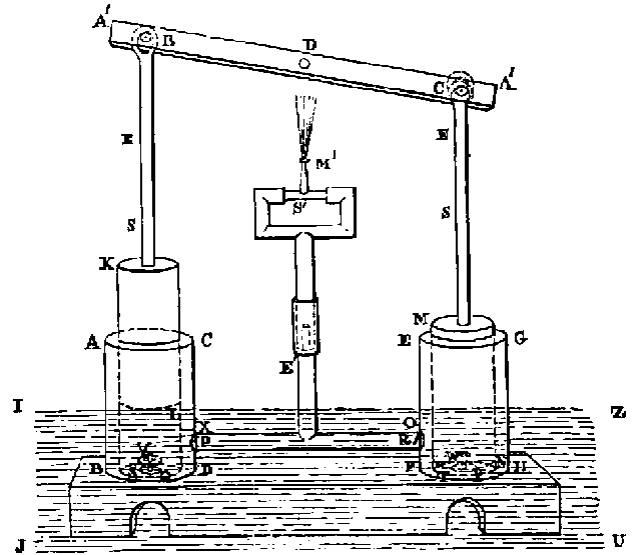
LA BOMBA HIDRÀULICA

L'origen de la bomba hidràulica, el giny més identificador del bomber, es troba a l'antiguitat.

❖ Jesús Mestre i Campi

L'origen de la bomba hidràulica, el giny més identificador del bomber, també es troba a l'antiguitat, concretament a Egipte i a Grècia, on es feia servir per extreure aigua dels pous. La primera bomba impel·lent d'aigua va ser inventada per l'enginyer grec Ctesíbios d'Alexandria, deixeble d'Arquímedes, que al segle III aC. Dos segles més tard, cap el I aC, el matemàtic Heró el Vell, també d'Alexandria, recollint les aportacions de Ctesíbios i de Filó d'Alexandria, va descriure una bomba especialment pensada per a l'extinció d'incendis a la seva obra *Pneumàtica*. Els romans van perfeccionar la bomba hidràulica d'Heró, que anomenaven *siphos*, i la van utilitzar per llençar aigua a pressió en els incendis, a més d'altres usos.

La bomba hidràulica va ser reinventada a finals del segle XV, gràcies a l'enginyer de Anton Platter, joier d'Augsburg, que estava convençut que la seva xeringa d'aigua era la primera màquina de la història pensada per combatre els incendis. Aquest invent va permetre diverses innovacions i perfeccionaments, com l'aparell d'extinció d'incendis que Rudolphus Agricola descriu en la seva obra *De Re Metalica* (1556), o l'espectacular màquina de Cyprian Lucar descrita a *Teatrise Named Lucarsolarse* (1590). Al segle XVII es van fer nous perfeccionaments i, segons menciona un llibre d'invents de 1655, hi havia bombes que podien enviar l'aigua a 12 metres d'alçada. Però les innovacions més decisives les va fer el pintor i inventor holandès Jan van der Heyden, que va ser el primer en dissenyar una mànega amb aplicacions en l'extinció d'incendis; era de cuir i tenia una llargada d'uns 15 metres i a cada extrem s'hi aplicaven unes connexions de bronze que permetien la unió amb altres mànegues per tal de fer-les més llargues. Van der Heyden també va projectar, l'any 1668, una bomba hidràulica a la qual es connectava la mànega. Finalment va publicar un manual il·lustrat, el *Brandspuitenboek* (1690), en què descriu detalladament els seus invents, exposa els seus criteris sobre l'extinció d'incendis i explica la seva experiència

en la organització d'una brigada de bombers voluntaris a Amsterdam. Aquest tractat va influir en la creació d'organitzacions de bombers a altres ciutats europees.

L'any 1725, l'enginyer anglès Richard Newsham va desenvolupar un giny més potent, capaç de bombar 12 litres d'aigua per minut i enviar-la a 40 metres de distància. Les innovacions eren constants, tant a Europa com a Amèrica. Al nou continent, Benjamin Franklin també va projectar bombes hidràuliques i altres útils, i va ser l'organitzador de la companyia de bombers de Filadèlfia, l'any 1736. A partir de la segona meitat del segle XVIII, s'intenta aplicar el vapor a les bombes hidràuliques i s'instal·len dins de carros, per facilitar el seu transport i arribar el més aviat possible al sinistre, però no va ser fins a la dècada de 1820 quan es van fabricar les primeres, concretament la de John Braithwaite a Anglaterra, operativa a partir de 1827, i la de John Ericsson, més perfeccionada, però que no va ser operativa a Nova York, fins l'any 1840. A Catalunya, les primeres bombes hidràuliques contra incendis van ser fabricades per La Maquinista Terrestre y Marítima a mitjan segle XIX.

* Jesús Mestre i Campi és Doctor en Història Contemporània i especialista en la història social i política de Barcelona a mitjan segle XIX. És autor de la *Història del Cos de Bombers de Barcelona* entre altres obres.

BOMBERS DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA

Entre els anys 50 i 60 del segle passat les diputacions provincials de Catalunya van crear un cos de bombers. A Lleida, aquest projecte va ser lent i inacabat.

❖ Carles Savalls i Ortiz

La Llei de règim local de 1955 obligava a organitzar cossos de bombers en tots els municipis de més de 5.000 habitants, però oferia l'ajut econòmic i tècnic de les administracions estatals i provincials, que podien al seu torn organitzar el servei si els municipis no ho feien. Les diputacions provincials van entrar en escena gràcies a aquesta llei.

Amb aquesta llei, La Diputació de Lleida va subvencionar aquells ajuntaments que mostressin interès a estructurar un servei de bombers. L'any 1956, per exemple, s'atorgaren 96.000 pessetes a Cervera perquè adquirís una autobomba LB3 centrífuga. També s'aprovà donar 25.000 pessetes a la Seu d'Urgell perquè pogués executar un pla de millores del seu servei municipal de bombers. Guissona, amb 10.000 pessetes i Balaguer, amb 8.000, completaren la llista de municipis beneficiats aquell any. Entre 1956 i 1959 s'atorgaren ajuts per un total de 302.000 pessetes.

També es donà llum verda al projecte d'organització del servei municipal de les Borges Blanques.

Malgrat aquesta política, la Diputació també encarregà als seus serveis tècnics un estudi sobre la possible creació del servei provincial. L'informe, presentat el 14 de febrer de 1957, proposava una xarxa de bombers d'onze parcs. Set serien considerats Centros i la resta, Subcentros. Els primers es van pensar per a Lleida, Tàrrrega, Solsona, Tremp, Sort, la Seu d'Urgell i Vielha e Mijaran; és a dir, distàncies màximes de 50 kilòmetres entre dos centres. Els Subcentros s'havien d'instal·lar a 25 kilòmetres, com a molt, d'algun Centro. Se'ls va proposar a les Borges Blanques, Balaguer, Ponts i Esterrri d'Àneu. L'any següent, l'ens provincial demanava per carta als ajuntaments que ja tenien alguna estructura de bombers que en detallessin les seves característiques. Es tractava, doncs, d'aprofitar la base del que ja

existia i no partir de zero. Junt a Lleida, que ja disposava del seu parc municipal, qui millor ho tenia estructurat era Balaguer: la capital de la Noguera informava que tenia una bomba portàtil amb motor mecànic equipada i una altra bomba sobre cotxe Studebaker, pendent de carrossar, que cobria Balaguer i la seva rodalia.

Personal municipal, bàsicament de la seva brigada d'obres, era qui atenia el servei: un total de 12 persones. Arties, per exemple, tan sols tenia dues mànegues de rec noves, dos pics, dues pales, un martell de ferro i un carretó metàl·lic. El municipi, però, tenia reservades 25.000 pessetes per a l'adquisició de més material. Per la seva banda, Arròs i Vila disposaven únicament de persones voluntàries que es comprometien a fer proves mensuals amb les boques de rec.

Les intencions, però, es van quedar en un no-res, i no es reprengueren fins al 1962, quan la Diputació convocà una reunió d'alcaldes per estudiar l'organització del servei. S'iniciava en aquells moments un lent procés burocràtic per implantar la xarxa. S'encarregà la redacció d'un pla de desenvolupament que, el 28 de gener de 1963, tan sols restava pendent de finançament. Les coses anaven més lentes que no s'esperava, de manera que, del milió de pessetes reservat en un pressupost extraordinari, tan sols se'n destinaren 600.000. Passava el temps. L'estudi del Reglament del servei només es va encarregar al lletrat de la Diputació el 19 de febrer de 1964. Una proposta que finalment va ser aprovada pel Ple provincial al juny d'aquell any. El febrer de 1965 es demanava al diputat Senén Morales que organitzés el servei. Aquest va proposar un model diferent al de 1957, amb mancomunitats de municipis que tindrien el seu propi parc de bombers. Amb l'ajut de la Diputació, totes les localitats beneficiades contribuirien al finançament del servei mitjançant convenis amb

els consistoris i amb les companyies d'assegurances. Hi hauria dos tipus de parcs; vuit de principals i set d'auxiliars, encara que el 1969 ja se'n pensaven 16 i 23, respectivament. Un informe del 26 de juliol de 1966 explica perquè es trigava tant a concretar el projecte: gran part dels municipis de la demarcació tenia menys de 1.000 habitants, per tant, els seus ajuntaments tenien una «hacienda municipal precaria» com per reservar partides per al finançament d'un parc de bombers.

En tot aquell impàs, però, els municipis no s'havien adormit i havien anat adquirint material. El 1966, les Borges Blanques ja tenia un Land Rover amb motobomba; Almacelles, un jeep equipat amb motobomba i cisterna; Cervera, un tractor Barreiros amb tanc per a 5.000 litres, una motobomba amb quatre mànegues i una escala de vuit metres. La Seu d'Urgell també tenia el seu Land Rover amb motobomba i dues motobombes. Solsona i Sort, però, tan sols tenien mànegues, cubells, pics i pales.

Ja al 1965, i a instàncies de l'Ajuntament de Vielha e Mijaran, i amb la coordinació del regidor d'incendis José López Munuera, es creà una mancomunitat de municipis a la Vall d'Aran per a la prestació dels serveis contra incendis. A més d'aquesta ciutat, integraren la Mancomunidad Asistencial els municipis d'Escunhau, Gausac, Vilac, Betlan, i Arròs i Vila. Cada ajuntament aportaria una quantitat per al manteniment del servei, en funció del número d'habitants. El Consistori de Vielha e Mijaran va fer una crida als joves de la zona demanant-los

Diversos vehicles dels Bombers de Vielha l'any 1978

que s'integressin com a voluntaris en el nou Cos de Bombers, i s'hi van interessar gairebé 50 persones. El 1967, amb l'adquisició que l'ens provincial va fer d'un Land Rover amb motobomba, naixia la Primera Companyia de Bombers Voluntaris de la Val d'Aran, que es dotà de Reglament propi i instal·là sirenes d'alarma a Vielha, Mijaran i Gausac. Els pompiers s'organitzaren assembleàriament, tot un exemple de funcionament democràtic en un país encara governat per un dictador.

També a la Val d'Aran, Les i Bossòst es mancomunaren més tard, el 1973, disposant d'una motobomba i de centenars de metres de mànega. La Diputació els assignà un Land Rover equipat, amb el qual va néixer el parc de Les.

El conveni entre la Diputació i els ajuntaments

El Ple provincial aprovà, el 27 de gener de 1967, el model de conveni que havien de signar la Diputació i els ajuntaments per establir el servei, pensat per funcionar amb bombers voluntaris. Segons un estudi fet per l'oficial major de la Diputació, Miguel Espinet, el 1969, es descartava la creació d'un planter funcionari perquè això hauria suposat «una cifra anual fabulosa o desproporcionada, autènticament prohibitiva, tanto para la Diputación Provincial, como para los propios Ayuntamientos». Tot i això, s'havia de regular un sistema d'assegurances. S'establia que els municipis eren els responsables de facilitar locals per als parcs, seleccionar el personal i conservar tot el material que s'hi anés destinant, del qual en serien propietaris. Però seria

Land Rover dels Bombers d'Almacelles l'any 1978

l'entitat provincial qui coordinaria i dictaria els criteris d'organització del personal i les característiques del material i els vehicles a adquirir. Aquests, obligatòriament, haurien de dur l'escut de la Diputació amb el nom del Servicio Provincial de Extinción de Incendios (SPEI) i el de la localitat. El finançament correria a càrrec dels municipis, les asseguradores, la Diputació i de les taxes per prestació de serveis. Aquestes bases van acabar constituint el Reglament del servei, que va ser publicat al Boletín Oficial de la Provincia el 18 d'abril de 1970.

Ja es podia començar. A partir d'aquell moment, s'iniciaren els tràmits per crear els serveis comarcals d'Artesa de Segre i de Ponts. Després vindrien els d'Agramunt i Mollerussa, que s'estrenaren oficialment el 27 de gener de 1969 amb el lliurament de Land Rover nous. El grup del Pla d'Urgell donava servei a 12 municipis. Gràcies a una proposta de l'Ajuntament de Vilanova de Bellpuig es va incloure un nou criteri a l'hora de determinar les contribucions econòmiques dels municipis: com més lluny s'estigués del parc de bombers, menys es pagaria, a raó d'un 5% de reducció per cada cinc kilòmetres.

Cada grup comarcal creat disposava d'un Land Rover tot terreny amb capacitat per a cinc persones i equipat amb material auxiliar. El parc més ben dotat era el de la Seu d'Urgell, que ja disposava de tres màscares antigàs, focus, garfi, escala de 17 metres i botiquí, entre d'altre material.

Aquell mateix any s'incorporà al servei l'enginyer Ferran Cels Liesa, que dos anys després proposà una reorientació de la xarxa de bombers que s'estava constituint sobre l'única base de crear parcs i comprar material. Calia alguna cosa més. Així, Liesa aportà els

mateixos criteris que Lluís Pou havia fet servir per dissenyar l'SPEI barceloní: estudi de les característiques de tots els municipis, localització dels riscos i distribució racional de la xarxa de parcs.

Liesa considerava fonamentals les autobombes amb monitor, les emissores portàtils i els equips fixos, així com l'adquisició de motxilles per treballar en incendis forestals. Reclamava, doncs, una nova partida pressupostària per orientar el servei en base a aquests nous criteris. El 1974 Liesa detectava encara més disfuncions en el sistema creat: bona part del material no es mantenia en condicions. Calien cursos de formació per als bombers, responsables de manteniment i equips tècnics. Els problemes es van anar solucionant com es va poder, i des de Lleida, igual que les altres tres diputacions, tenien clar que calia començar a plantejar una actuació conjunta en el marc de l'extinció d'incendis i de salvaments. Ja des de l'any 1969 hi havia contactes periòdics per coordinar-se i normalitzar el material que utilitzaven els bombers. I les intencions de crear un servei mancomanat es van començar a concretar el 1977 amb la constitució de la Comissió Consultiva Regional contra Incendis. Els informes que va fer aquesta comissió advertien de les greus deficiències en dotació de personal i infraestructures a causa de la baixa dotació pressupostària. Van redactar un avantprojecte de servei català de bombers i el 1980 es va presentar l'informe final, conegut com el Llibre vermell.

Un cop constituït el primer Govern de la Generalitat, el Departament de Governació, encapçalat per Joan Vidal, va tirar endavant la creació del servei, recollint les competències que fins llavors duien a terme les diputacions. El 27 de juny de 1980 es va crear, mitjançant decret, la Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments, amb Alfons Ortí com a primer responsable.

Un cop constituït el primer Govern de la Generalitat, el Departament de Governació, encapçalat per Joan Vidal, va tirar endavant la creació del servei, recollint les competències que fins llavors duien a terme les diputacions. El 27 de juny de 1980 es va crear, mitjançant decret, la Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments, amb Alfons Ortí com a primer responsable.

* Carles Savalls i Ortiz és historiador i periodista, treballa a l'Oficina de Premsa dels Bombers de la Generalitat de Catalunya. És co-autor del llibre "Bombers de Catalunya: història i present".

Fotografies: Arxiu Joaquim Pol

Pegaso dels Bombers de Lleida, l'any 1975

BOMBERS JUVENILS

Nois i noies amb edats compreses entre els 13 i els 18 anys, aprenen la feina i la vocació de ser bomber.

❖ Marc Rifà i Martínez

Potser, en llegir la presentació, alguns de vosaltres us podeu preguntar que són els bombers juvenils.

A grans trets, els bombers juvenils són nois i noies amb edats compreses entre els 13 i els 18 anys. Aquests joves, agrupats en seccions, depenen del Cos de Bombers Voluntaris de la Generalitat de Catalunya i és als parcs de bombers on reben formacions tant teòriques com a pràctiques de tots els temes relacionats amb els salvaments de persones, atenció sanitària, extinció i prevenció d'incendis i assistències tècniques.

Aquestes sessions són sempre adaptades al seu nivell de coneixements i edat.

Per ser menors d'edat, no exerceixen de bombers voluntaris en actiu per poder realitzar serveis però els seus coneixements són vàlids per crear una molt bona pedrera per al cos de bombers.

Des que es va començar a crear aquesta secció, 27 anys enrere, han passat molts joves que avui dia són grans bombers.

La finalitat de la secció dels bombers juvenils és d'adquirir valors, promoure la responsabilitat cívica i un lideratge de la joventut a través de:

- Les sessions teòriques, pràctiques i tècniques dins dels àmbits de la intervenció i prevenció d'incendis.
- En les tècniques d'atenció sanitària.
- Fomentar els intercanvis amb joves bombers de la seva edat d'altres països.
- Gaudir i respectar el medi ambient que, al seu torn, els ajuda a mantenir les seves condicions físiques.

Els Bombers Juvenils de Catalunya van començar a ser una realitat a raó de uns viatges realitzats l'any 1985 a la regió de Essen a Alemanya. A partir d'aquests viatges, la nostra Direcció general va començar a prendre interès en el tema i va anar en la data 10 de Juliol del 1996 quan es va crear la Secció de Bombers Juvenils dependent del Cos de Bombers Voluntaris de la Generalitat de Catalunya amb la publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya número 2228 el seu reconeixement.

Des de l'any 2003, estem realitzant intercanvis

amb els nostres companys francesos els "Jeunes Sapeurs Pompiers Pyrenees Orientals". En el 2011 participem en la "21° Concentració Interdepartamental dels Bombers Juvenils a Annecy (França)" i aquest any, com convidats, a la "Trobada Europea de Joves Bombers a Liège (Bèlgica) 2012". I a raó de aquests intercanvis europeus, aquest any hem organitzat la nostra primera trobada entre joves bombers des de Catalunya.

Els passats dies 28, 29 i 30 de Setembre va tenir lloc a Castellar del Vallès les "I Jornades Esportives per Bombers Juvenils a Catalunya". En aquestes jornades van participar bombers juvenils de diferents parcs de bombers de Catalunya (Caldes de Montbui, Castellar del Vallès, Pont de Suert, Torà, Sant Llorenç Savall i Viladecavalls) i seccions de bombers juvenils de Setúbal (Portugal), Liège (Bèlgica) i Perpignan, Sant Cyprien, Alta Savoia i Hauteville Sud Fier (França).

El divendres dia 28, a la tarda, es va realitzar la primera trobada entre tots els participants amb la coincidència que, alguns, ja es coneixien d'altres competicions.

Alguna delegació com Liège va ser més atrevida i va arribar a Castellar el dijous 27 a la nit.

El dissabte dia 29, tal com deien les previsions del temps, van aparèixer grans pluges i amb elles van arribar les complicacions de modificar tota l'organització de les proves. Es va suspendre la carrera d'orientació per la muntanya i, aprofitant la proximitat a l'aeroport de Sabadell, gaudim d'una visita a l'hangar dels mitjans aeris de bombers.

Al migdia, la recepció oficial per part del nostre Director General Sr. Jordi Gassió i la Sotsdirectora General Sra. Anna Martín i diverses autoritats. Menjar per prendre forces i segona part de les jornades esportives. Ja sota cobert, 4 proves per comprovar les habilitats en diferents àmbits:

- Esgotament d'aigua: on havien de muntar tot el sistema de manegots per poder traspasar aigua. La prova finalitzava quan a través de l'aspirat d'aigua s'omplia un recipient.

- En un espai petit en m², efectuar dues instal·lacions amb diverses mànegues

sense que aquestes es muntessin unes damunt de les altres i posteriorment moure un objecte amb la força de l'aigua.

- Força dels bombers juvenils, una prova de tirar de la corda.

- Circuit sanitari on, sortejant una sèrie d'obstacles, havien d'arribar a una persona inconscient i traumàtica (maniquí de 70kg de pes) i havien d'immobilitzar-la correctament, carregar en taula de rescat i transportar-la fins al final de la prova esquivant els problemes del paviment.

Després d'una competició amb gran esportivitat i passant posteriorment per les dutxes, passem a debatre la jugada de cada equip amb un bon sopar i repartir els premis.

El diumenge dia 30, per donar finalització a les Jornades Esportives, es va efectuar una visita turística a la muntanya de Montserrat, el seu entorn i el seu monestir.

Després de 3 dies intensos, les paraules es queden molt curtes per transmetre la germanor que hi ha entre bombers juvenils, sigui el que sigui la seva procedència i idioma, i d'agraïment a tota l'organització que ens ha ajudat sense oblidar a l'equip humà de bombers i bombers que va estar, hores i més hores, cuinant per donar de menjar a 150 persones a cada moment.

* Marc Rifà i Martínez és Bomber de primera i coordinador de les Jornades esportives

Fotografies: Marc Rifà i Martínez

LA RIUADA DE 1962 I ELS BOMBERS DE TERRASSA

La nit del 25 de setembre de 1962 una riuada va acabar amb la vida de més de 300 terrassencs i va destrossar edificis i carrers sencers de la ciutat. El Cos de Bombers va quedar completament desbordat durant dies i dies.

❖ Marc Ferrer i Murillo

L'any 1962 el cos de bombers de Terrassa estava format per 33 bombers (1 cap, 1 sergent, 2 caporals, 19 bombers, 1 caporal conductor i 9 conductors), i, paral·lelament, rebia l'ajut de 35 de bombers voluntaris terrassencs del recent creat Cos Provincial de Bombers Voluntaris, que depenia del Distrito Forestal del Estado.

Els bombers de Terrassa depenien de l'Ajuntament, alguns d'ells eren treballadors municipals i sempre estaven disponibles, i d'altres feien de bomber, o bé quan se'ls necessitava de manera urgent o bé quan tenien guàrdies i retens assignats.

Quan a la una del migdia del 25 de setembre van començar a caure les primeres gotes d'aigua, ningú no es pensava la tragèdia que s'albirava.

Els forts ruixats que van caure aquell dia, sumats a un urbanisme deficient i temerari, van donar pas una riuada mortífera.

Les pèrdues materials van ser milionàries: fàbriques senceres van quedar destruïdes i centenars de cases van quedar inhabitables.

A quarts de nou del vespre, des del Parc de Bombers, situat al carrer de Gaudí, van començar a fer sonar les sirenes per reclamar la presència de tot el personal lliure, ja que el cos estava col·lapsat per les tasques

d'esgotament d'aigua. Però a mesura que passaven les hores, la crida dels bombers ja no era per treure aigua, sinó per salvar la gent que s'estava quedant atrapada per l'aigua que queia.

En un primer moment, trenta bombers es van organitzar en diversos grups i dos es van quedar al parc recollint trucades i distribuint els serveis. Amb només dues motobombes i tres vehicles van començar a treballar. Coincidint amb la foscor, va marxar el corrent elèctric i la línia telefònica, cosa que va deixar els bombers sense cap comunicació, ni amb l'exterior, ni entre ells. A partir d'aleshores, els treballs de salvament i recerca es van haver de fer de manera improvisada tot resseguint els crits d'ajuda dels veïns, sota una pluja persistent i en la més obscura nit, on només els llampecs trencaven la negra foscor.

Un vehicle dels Bombers de Terrassa, davant l'estació dels Catalans

La tempesta va amainar a partir de la mitjanit, i va ser quan van començar les tasques de socors més complicades en una Terrassa a les fosques, sense corrent elèctric i incomunicada: ni trens, ni carreteres transitables, ni telèfons, només la ràdio se'n va salvar.

Durant tota la nit, els bombers van efectuar desenes d'actuacions i salvaments: un dels més destacats va ser el de la fàbrica Amorós i Muntaner, on 50 treballadors es van quedar atrapats dins les instal·lacions inundades d'aigua, amb la teulada com a única sortida. Per les claraboies, amb escales i cordes, van anar traient els treballadors que s'havien enfilat a les caixes i els telers: se'n van salvar 41; nou van morir.

A altres llocs, els treballs de rescat van ser molt difícils, ja que el nivell de l'aigua feia impossible l'accés dels bombers fins a la gent.

El col·lector de la riera a la Rambla es va quedar petit i l'aigua va seguir el seu traçat natural.

Algunes cases es van ensorrar per la força de l'aigua, que

arrossegava persones, arbres, vehicles i fins i tot un autobús. La zona de la riera de les Arenes va ser la més perjudicada de la riuada. Els centenars d'habitatges d'autoconstrucció que s'aixecaven en el seu llit van desaparèixer. Centenars de famílies ho van perdre tot.

En dues ocasions, dos equips de rescat dels bombers van sobreviure per qüestions de segons. Just després de passar un camió de bombers pel carrer de Cervantes es va enfonsar el col·lector que hi havia, i els bombers van poder sentir el terrabastall de l'ensorrament. Un

Bombers en un primer pla, davant unes cases ensorrades

segon grup, que es trobava al Poble Nou, havia entrat a una casa, que ja estava descalçada per l'aigua, a recollir tots els estalvis d'una família. Van agafar els diners i, just després de sortir, l'aigua es va emportar la casa: els bombers van salvar la vida de miracle.

Després d'una intensa i llarga nit, l'endemà, quan van arribar les primeres hores de llum, el paisatge era dantesca i terrible, i els bombers van continuar sense descans ni relleu a rescatar víctimes, apuntalar cases, treure aigua, desenrunar, etc. I el mateix van fer durant els vuit dies següents, sense parar pràcticament, dormint a estones al parc per recuperar forces i menjant allò que arreglaven dels veïns.

Al matí del dia 26, es va rebre l'ajuda de diferents cossos de bombers. Els bombers de Barcelona es van dedicar a treballar al sanatori, els de Manresa hi van estar cinc dies, especialment a la zona de la Rambla i de la fàbrica Amorós i Muntaner, i van cedir, també, un tanc per al transport d'aigua. El dia 29, van rebre l'ajut dels bombers de Mataró, que no havien pogut venir abans a causa dels treballs que van fer pel Maresme i altres pobles del Vallès. Els bombers de Sabadell també hi van

Cotxes arrossegats per l'aigua i destrossats en un carrer

col·laborar des del dia 26, tot posant un vehicle, una motobomba i personal a disposició dels seus companys terrassencs. I els bombers voluntaris provincials, vinguts de Barcelona, també van donar un cop de mà, ja des del dia 26.

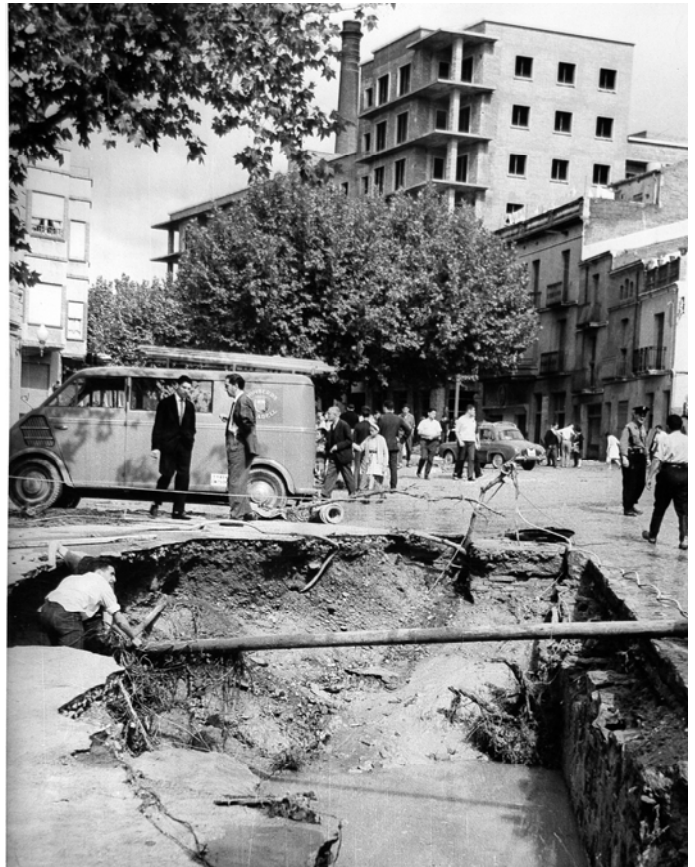
El cementiri de Terrassa va viure els dies més frenètics de la seva història. Els treballadors del centre, ajudat també pels bombers en les tasques de neteja de cossos, van fer jornades maratonianes per poder complir amb la feina. La identificació dels cadàvers va ser un procés complicat i que en molts casos no es va resoldre amb èxit.

També cal citar les col·laboracions de la Creu Roja, l'exèrcit i la Policia Armada, així com dels milers de terrassencs que van ajudar els seus conciutadans. I no ens podem deixar d'anomenar les dones dels bombers, que, patint per la feina dels seus homes i el destí de la seva ciutat, van estar tota una setmana col·laborant en l'avituallament pels bombers i la resta de voluntaris.

I, finalment apuntar que l'agraïment de la ciutat al cos de bombers es va veure reflectit, al cap de vuit mesos, quan a la Festa Major del 1963 se li va ser confiar de portar el penó de la ciutat. També a finals d'aquell any, la Diputació de Barcelona va condecorar la bandera del cos amb la Creu de Sant Jordi en categoria de corbata.

*Marc Ferrer i Murillo és historiador, bomber voluntari i co-autor del llibre "Història dels Bombers de Terrassa" i "Bombers de Catalunya: història i present".

Fotografies: Arxiu Municipal de Terrassa

Una furgoneta dels Bombers de Sabadell a la Rambla

Un bomber davant una casa ensorrada

Dos bombers terrassencs, Francesc Casteras i Francesc Ubasart, reposen després d'hores de treball

Un bomber ajudant a la Creu Roja

25 ANYS FORMANT BOMBERS

L'Escola de Bombers compleix un quart de segle recuperant la seva estructura organitzativa dins l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya.

❖ Carles Savalls i Ortiz

La posada en marxa de la formació va ser una de les moltes tasques que l'aleshores novíssima Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments va haver d'assumir en els seus primers anys de vida. També calia contractar personal, regularitzar la situació dels bombers municipals que passaren a dependre del servei català; arranjat i construir nous parcs i adquirir material.

La Direcció General va establir la seva seu al lloc que ocupa encara avui; al campus de Bellaterra de la Universitat Autònoma de Barcelona (Cerdanyola del Vallès). Era l'indret on s'hi havia d'instal·lar el Servei Provincial d'Extinció d'Incendis de la Diputació de Barcelona. El projecte el va fer Elies Serra, però la constructora que l'havia d'executar va fer fallida. Les obres van romandre aturades durant un temps en què la Generalitat va assumir la competència en la gestió de les emergències i va crear el servei nacional de Bombers. Creada la Direcció General, es reprengueren les obres de Bellaterra i la seu s'inaugurà al 1983. Aquí compartiren espai des d'un primer moment els serveis administratius de la Direcció, el control central de la Brigada de Barcelona i el servei de formació, que disposava d'aules, oficines i habitacions per als aspirants a bomber. En aquella època, la formació dels bombers encara no estava regularitzada oficialment, però els qui formaven part de la Direcció tenien ben clar què i com s'havia de fer. La primera promoció que va superar tot el programa de formació de la nova Direcció la componien 50 bombers

adscrius a la Brigada de Barcelona. Van fer un curs de 4 mesos entre juliol i octubre d'aquell mateix any 1983.

José Luís Martínez actualitzà el manual del bomber que ell mateix havia redactat junt a

Rafael Izaguirre anteriorment, quan encara treballaven per al Servei Provincial de la Diputació de Barcelona. Tres anys després, el Govern creava l'Escola de Bombers de Catalunya, essent Agustí Bassols el conseller de Governació de torn. José Luís Martínez en va ser el primer director. El Decret 220/1986 de 17 de juliol era el certificat de naixement d'aquella nova estructura. El text atorgava a l'Escola la potestat d'organitzar l'activitat docent, li encarregava coordinar-se amb altres entitats i institucions per integrar-les en les diferents activitats formatives i la feia copartícep dels processos de selecció de nou personal. L'Escola començà funcionant amb 2 seccions; la de Formació i Personal, per una banda, i la de Selecció i Programació per una altra. En van ser els primers responsables Bienvenido Aguado (Formació) i Joan Gràcia (Programació). En aquells moments, l'Escola no només començà formant els futurs bombers de la Generalitat, sinó també els del Consell Insular de Mallorca, i va encarregar-se també de la formació contínua dels de Castelló, Euskadi i Las Palmas.

Josep Arola va succeir Martínez al capdavant de l'Escola a l'octubre de 1989. Va romandre al càrrec fins al 1995. En aquest període es va fer per primer cop el disseny curricular dels cursos, es creà el curs per a aspirants a bomber voluntari, i experts en diferents matèries de fora de l'àmbit dels bombers començaren a fer classes als aspirants.

Les instal·lacions de Bellaterra s'havien quedat petites, de manera que al 1994 es preparà el trasllat de totes les activitats de formació i dels seus serveis administratius al recinte del que aleshores era l'Escola de Policia de Catalunya, a Mollet del Vallès. Al 1995 s'estrenaren les noves instal·lacions 8 mesos abans que Josep Arola passés el testimoni de la direcció de l'Escola a Albert Vilanova. Amb ell, començava una nova etapa al llarg de la qual les assignatures teòriques que s'impartien es van distribuir en mòduls temàtics: incendis urbans, focs forestals, rescats i salvaments i assistències tècniques.

També en aquest període, l'Escola s'integrà a l'EFSCA (European Fire Services Colleges Association), creada al 1988, dins de la qual va participar en diferents projectes de formació com ara el Gamma i el Life (específics per a comandaments), el FireComp i en d'altres que incentivaven la recerca en l'àmbit dels riscos i les emergències. Igualment en aquests anys, els alumnes del curs bàsic van començar a fer pràctiques d'extinció d'incendis en recintes industrials a les instal·lacions petroquímiques de Tarragona, s'iniciaren els programes de formació per a bombers d'empresa i s'impartí el curs Emerssa (Emergències i Suport Sanitari), amb què es pretenia dotar els Bombers de la Generalitat de coneixements més amplis en atenció sanitària.

Al febrer de 2003, Albert Vilanova va ser substituït per Jordi Sans, que va impulsar la renovació total de les instal·lacions de l'Escola a Mollet del Vallès; es va ampliar l'edifici que ocupava i se'n va construir un altre de nou. Amb aquestes obres es va poder passar de 3 a 7 aules, es va poder comptar amb una aula laboratori i una altra d'informàtica. En total, gairebé 1.700 metres quadrats més a disposició de l'Escola. Les obres finalitzaren al 2007. Al llarg d'aquest temps, també s'incrementà el

nombre d'hores lectives (de 460 a 580), es reorganitzà l'estructura acadèmica amb la creació de 17 nous departaments de què depenien cadascun dels àmbits del temari que s'impartia als alumnes i s'encetà un programa de formació a distància per a bombers d'empresa.

Al 2007, tota l'estructura de l'Escola de Bombers de Catalunya va passar a formar part del nou Institut de Seguretat Pública de Catalunya, creat per la Llei 10/2007 de 30 de juliol. En tot aquest temps, els programes de formació per a bombers els va desenvolupar directament l'Institut, però ara, després de 5 anys, el Govern ha tornat a recuperar l'estructura de l'Escola de Bombers i Protecció Civil de Catalunya. L'objectiu és el de potenciar la formació específica per al col·lectiu de bombers del país i es crea per primer cop un itinerari formatiu propi per als professionals de la protecció civil.

El punt de partida d'aquest nou període va ser el Decret 52/2012 de 22 de maig. Josep Maria Juncosa és des d'aleshores el director de l'Escola coincidint amb el primer quart de segle de vida d'aquesta estructura formativa. En aquesta nova etapa es pretén impulsar la formació universitària dels bombers amb programes que permetran aprofundir en la professionalització i el coneixement en determinades matèries. Recentment, per exemple, s'ha signat un conveni amb la Universitat de Lleida per compartir coneixements tècnics en incendis forestals.

* Carles Savalls i Ortiz és historiador i periodista, treballa a l'Oficina de Premsa dels Bombers de la Generalitat de Catalunya. És co-autor del llibre "Bombers de Catalunya: història i present".

* Fotografies: Arxiu Bombers Generalitat

HA ESTAT NOTÍCIA...

➤ **Bombers de la Generalitat es desplacen al País Valencià per col·laborar en les tasques d'extinció d'un incendi forestal**

Amb l'objectiu de col·laborar en les tasques d'extinció d'un foc forestal que afectava el municipi d'Andilla (Serrans) al País Valencià, un comboi dels Bombers de la Generalitat s'hi va desplaçar format per deu dotacions terrestres i cinc mitjans aeris. Allà els bombers es van coordinar amb les unitats helitransportades de Beseit i Calaceit, amb la UME (Unidad Militar de Emergencias) i amb un coordinador de l'operatiu. El comboi va ser rellevat a l'endemà per un altre igual. Cal dir que dos dies abans, dos avions de vigilància i atac dels Bombers de la Generalitat ja es van desplaçar al País Valencià per col·laborar en les tasques d'extinció dels incendis.

➤ **Rescatades persones atrapades per un esfondrament a Lleida**

Al voltant de les 10.00 del matí els Bombers del 3 de juliol, Bombers, van estat alertats de l'esfondrament d'un edifici, entre mitgeres, de planta baixa, tres pisos i golfes al carrer Tallada, al centre històric de Lleida. Fins al lloc es van mobilitzat fins a 18 dotacions entre les quals hi ha efectius del Grup d'Actuacions Especials (GRAE) i del Grup d'Emergències Mèdiques (GEM), que s'han desplaçat en helicòpter, i del Grup Caní de Recerca (GCR). També s'han mobilitzat cinc ambulàncies, l'helicòpter medicalitzat i un equip de psicòlegs del SEM, cinc patrulles del cos dels Mossos d'Esquadra i efectius de la policia local, entre d'altres. Van poder ser rescatades dues persones que havien quedat atrapades per la runa. Una d'elles havia quedat atrapada per la runa i amb la segona persona s'havia estat en contacte telefònic abans de ser rescatada i localitzada. Durant hores es va continuar treballant, amb les unitats canines, per descartar que hi hagués més persones atrapades entre la runa.

➤ **El 112 serà l'únic telèfon d'emergències a partir del 30 de setembre**

Els Mossos d'Esquadra, els Bombers de la Generalitat i Protecció Civil tindran el mateix telèfon a partir del setembre, el que serà l'únic telèfon d'emergències. El 088 (Mossos) i el 085 (Bombers) quedaran definitivament anul·lats el

30 de setembre i tots els serveis passaran a estar unificats al telèfon 112.

➤ **Incendis forestals a sant Feliu Sasserra**

El 10 de juliol es va declarar un foc forestal poc abans de les set de la tarda. Es van desplaçar una vintena de dotacions terrestres i 6 mitjans aeris. A les 10 del matí es va donar per controlat i poques hores després per extingit. Va cremar 4'2 hectàrees bàsicament de vegetació agrícola. El segon incendi va tenir lloc el 19 de juliol a les cinc de la tarda, i ràpidament es va estendre sense control, a la zona del Serrat de la Rovira. Bombers de la Generalitat van desplaçar una cinquantena de vehicles i una dotzena de mitjans aeris. Durant tota la nit es va treballar molt intensament per establir el perímetre del foc que es va escampant cap a Prats de Lluçanès i Oristà, empès per una alta velocitat de propagació de l'incendi (5 km/h) i el llançament de focus secundaris massius.. Un total d'onze persones van resultar ferides lleus. Es tracta de bombers o voluntaris que haurien patit lipotímies, cops o inhalació de fum. Com a conseqüència de les flames, es van desallotjar els 600 habitants del municipi per evitar possibles afectacions pel fum i sis masies i un convent. La nit del 21 de juliol es va donar per controlat. En total, es van cremar unes 380 hectàrees, la majoria de massa forestal.

➤ **Important foc forestal a L'Empordà**

Més de quaranta dotacions terrestres es van mobilitzar inicialment per treballar en les tasques d'extinció de l'incendi forestal que, des del migdia, del 22 de juliol va afectar La Jonquera. Les tasques d'extinció es va veure fortament dificultades pel fort vent que bufa a la zona. Com a mesura preventiva es van desallotjar diverses masies i es va demanar el confinament dels veïns de la zona nord-est de la Jonquera. A les poques hores, a causa del vent, els mitjans aeris no van poder treballar. Al llarg del dia, per combatre el foc s'hi van desplaçar una setantena de dotacions terrestres dels bombers i, a partir de les 7 del matí del dia 23 (quan la intensitat del vent va disminuir), es van enlairar diversos mitjans aeris. El foc de la Jonquera va deixar un balanç de dos morts: el primer, en patir una aturada cardíaca a la localitat de Llers, després de veure's atrapat per les flames al jardí de casa seva i el segon va morir després de patir cremades en una explosió d'uns dipòsits de benzina a Agullana. També hi ha va haver vuit ferits greus. El foc es va donar per controlat a primeres hores del matí del dia 24 i per extingit completament el dia 30, a les 8 del matí. Va

calcinar unes 14.000 hectàrees de 19 municipis diferents.

El mateix dia 22, va tenir lloc un altre incendi al nord, a Portbou, que es va iniciar a les set de la tarda i va ser controlat al cap de poques hores; va cremar 50 hectàrees i va provocar la mort de dues persones que intentaven fugir de les flames escapant pels penya-segats en direcció al mar. En total, uns 3.200 abonats es van quedar sense llum i 1.700, sense telèfon.

➤ **Els Bombers de la Generalitat, convidats per l'ambaixador de Colòmbia a Espanya com a agraïment per la participació en projectes de cooperació**

El 3 d'agost, l'ambaixador de Colòmbia a Espanya, Orlando Sardi de Lima, va rebre membres del parc de Bombers de Gelida que des de l'any 2010 han col·laborat activament amb els bombers del departament d'Antioquia cendint-los material en desús i descatalogat pels Bombers, fent sessions formatives centrades, sobretot, en incendis forestals i accidents de trànsit. L'acte es va celebrar a Barcelona coincidint amb la visita del vaixell escola Gloria de l'Armada Nacional de Colòmbia.

➤ **Incendi forestal a Madremanyà**

El 24 d'agost es va iniciar un foc forestal a Madremanyà (Gironès) i que en poc temps va agafar molta virulència. Com a mesura preventiva es van desallotjar els veïns del nucli de la Vilosa, del municipi de Sant Martí Vell. En un primer moment es van mobilitzar una vintena de dotacions de bombers i vuit mitjans aeris. Al migdia del dia 25 es va donar el foc per estabilitzat, i l'endemà per controlat, gràcies a la pluja que va començar a caure per la zona. El foc no va arribar a causar danys a cap habitatge de la zona però va causar alguns problemes a les línies elèctriques i va calcinar 31 pals de llum. L'incendi va cremar 225 hectàrees d'arbrat i conreus dels termes municipals de Sant Martí Vell, Flaçà, Madremanya i La Pera.

➤ **Interior signa un conveni de col·laboració amb l'empresa de comunicació Manatis**

El 13 de setembre, El secretari general del Departament d'Interior, Xavier Gibert, i la sòcia fundadora de Manatis SA, Jacqueline Ruiz, van signar un conveni de col·laboració pel qual la Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments del departament, i l'empresa de comunicació social i cultural Manatis col·laboraran en l'elaboració i la difusió de material didàctic destinat a promoure consells

de prevenció i de protecció davant de situacions d'emergència. En aquest sentit, els Bombers de la Generalitat col·laboraran en determinades activitats socials i educatives de Manatis, en l'elaboració de determinats consells de seguretat, així com en altres iniciatives similars.

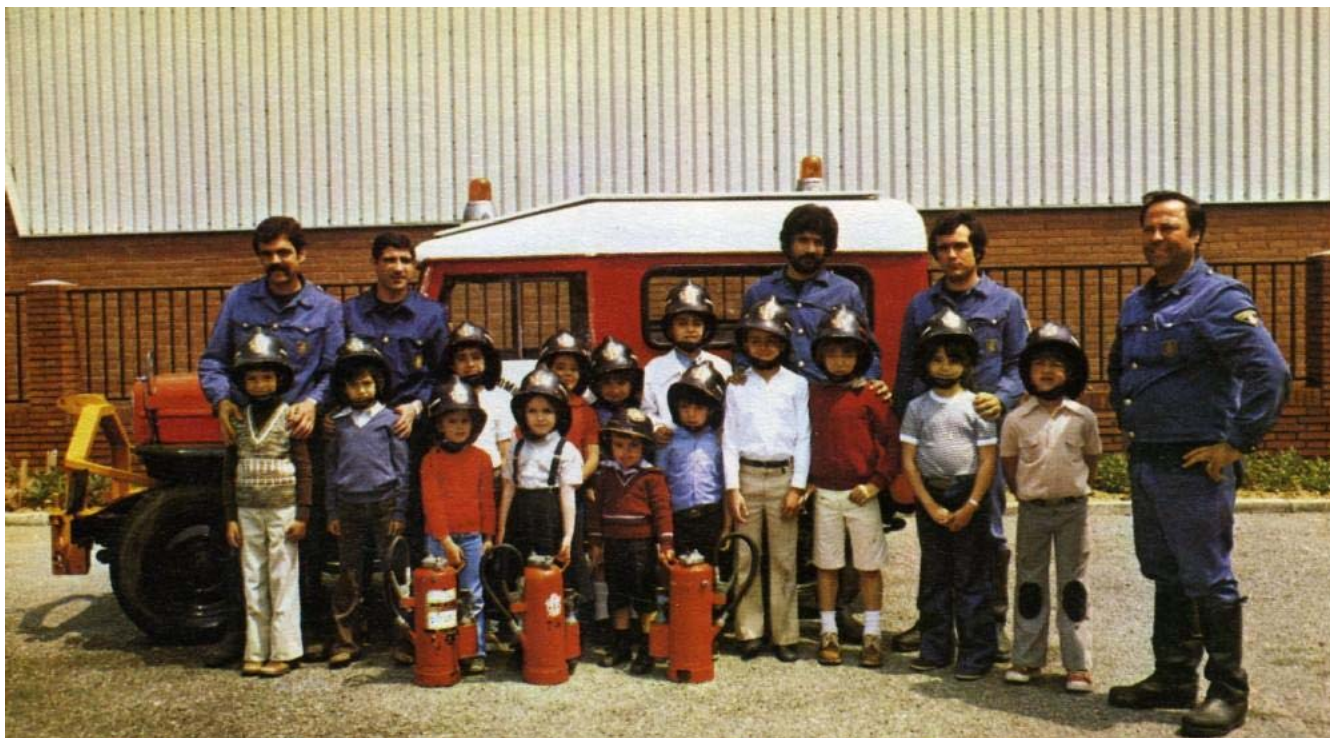
➤ **Els Bombers de la Generalitat testen, per primer cop a Europa, diversos prototips dissenyats per a la recerca i el rescat de persones en ensorraments**

El 28 de setembre, a Gavà (Baix Llobregat), va tenir lloc una activitat emmarcada dins el projecte europeu "SGL for USaR", on els Bombers de la Generalitat van participar amb investigadors i empreses de diferents països europeus, al ser escollits com a testadors operatius per primer cop a Europa dels prototips desenvolupats per a la localització de víctimes. A l'acte van assistir el conseller d'Interior, Felip Puig, i l'alcalde de Gavà, Joaquim Balsera, així com membres de la comunitat científica que han participat en el projecte, Bombers de la Generalitat i altres autoritats. L'objectiu del projecte és desenvolupar un prototip de localitzador i monitoritzador de víctimes en ensorraments, així com determinar i configurar diferents mètodes per a la recerca de persones, com ara a través de la identificació de sons, la recerca visual amb una càmera, la recerca amb detector de gasos i telemedicina. A part de jornades tècniques i teòriques, es van realitzar, en múltiples escenaris, diversos tallers pràctics, tots ells sobre el rescat i el salvament de persones en ensorraments o col·lapses estructurals, tot simulant els procediments habituals de treball dels Bombers de la Generalitat en aquest tipus de serveis.

➤ **Convocatòria per proveir 27 places de Bombers de Barcelona**

L'Ajuntament de Barcelona va obrir a finals d'agost el procés selectiu per a 27 noves places per al Servei de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvament (SPEIS). Des de L'Ajuntament de Barcelona aposta per millorar els cossos de salvament de Barcelona amb la incorporació de nous efectius i amb la implantació de millors mitjans tecnològics. L'augment de la plantilla forma part del compromís de l'alcalde i de l'acord unànime de tots els grups de l'Ajuntament de Barcelona de dotar de més recursos humans els cossos de seguretat i salvament de la ciutat.

IMATGES

Bombers de Barcelona l'any 1980. Procedència de la fotografia: Llibre "El fuego y los niños" de M. Pascual Pons. Editorial HMS.

Bombers de Reus l'any 1978. Procedència de la fotografia: Joaquim Pol

REGLAMENTO

para la

COMPAÑÍA DE BOMBEROS

DE LA VILLA DE

CALDAS DE MONTBUY

BARCELONA

Tip. del Centro de Administración Municipal

1908